

## A fiatalok kollégiumi közösségbe való beilleszkedésének segítése

Princz Enikő,<sup>1</sup> Bencéné Fekete Andrea<sup>2</sup>

**Abstract**      **Helping students adapt to the community of dormitories.** The literature I have studied provided a good background to map the mental and physiological background of the age bracket in question. My research revealed that family background has a huge impact on an individual's ability to adapt to new environments, to obey rules, and to solve problems. In a young person's life peer groups play the most decisive role. A key factor for the adolescent population is leisure time, for which residence halls are supposed to offer proper programmes within their bounds.

**Keywords**      socialization • education in a residence hall • adapting • peer groups  
• adolescence • spending leisure time

### 1. Bevezetés

A csökkenő gyermeklétszámnak köszönhetően egyre inkább kiéleződik a középiskolák, szakiskolák közötti verseny a 9. évfolyamos tanulók beiskolázása tekintetében, és ezzel egyidejűleg nő a hátrányos helyzetű tanulók száma az intézményekben. A kollégiumokban – hasonlóan az iskolákhoz – egyre több a sajátos nevelést igénylő tanuló és a beilleszkedési nehézséggel küzdő hátrányos helyzetűnek vagy halmozottan hátrányos helyzetűnek aposztrofált diák.

A témához kapcsolódó szakirodalmi háttér feldolgozásának és a kérdőíves kutatásának az a célja, hogy feltárja a beilleszkedést gátló főbb tényezőket. Az eredmények tükrében rámutatunk azokra a változtatási lehetőségekre, amelyek könnyebbé tehetik, segíthetik a kollégiumi életbe történő beilleszkedést.

A kollégisták többsége szorosan kötődik családjához, feltehetőleg még nem töltöttek huzamosabb időt bentlakásos intézményben, ahol eleinte minden ember (diák, tanár, technikai dolgozó) ismeretlen, új szabályok sokaságát kell megtanulniuk, megszokniuk az idegen (szűkebb-tágabb) környezethez való alkalmazkodást, el kell sajátítaniuk az alapvető együttélési normákat. Ami koránt sem egyszerű egy kiskamaszkorban lévő gyermeknek, aki éppen elszakadt a szülői háztól.

1 VM DASzK Szakképző Iskola – Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakképző Iskolája, Kaposvár  
E-mail: eniko.princz@gmail.com

2 Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar  
E-mail: fekete.andrea@ke.hu

## 2. A kamaszkort meghatározó háttértényezők

Nem lehet figyelmen kívül hagyni a program összeállításánál a vizsgálat alanyainak életkori sajátosságait. Az adott fejlődési szakasz jellegzetességeiből adódó, befolyásoló tényezők segítenek elemezni, alátámasztani, megérteni vagy cáfolni a felvetett kérdéseket.

Kiemelkedő jelentősége van a beilleszkedésben a szocializáció folyamatának.

Az elsődleges szocializáció – melynek színtere a család – folyamata meghatározó lehet. A legkorábbi életszakasztól kezdve meghatározza az egyén fejlődését, hat személyiségére, érzelmi kötődéseire, társas kapcsolataira, viselkedéskultúrájára. Ezen tényezők – igaz nem szándékosan, de – befolyással lesznek, és modellként szolgálnak a családi és társadalmi értékrendszereinek kialakítására, befolyásolják, hogy a felnövekvő gyermek a társadalom működésében teljes értékű felnőtté válhasson.

A szocializáció második szakasza már nem kizárólag a családon belül zajlik. Amikor megkezdődik a gyermek intézményesített nevelése, átlép egy nagyobb milióbe, kitágul környezeti látótere, fontos szerephez jutnak a kifelé irányuló társas kapcsolatok, egykorú társakkal, valamely szempontból vonzó személyekkel lesz együtt. Akikhez megpróbálnak hasonlítani, felvenni különböző szokásaikat, megnyilvánulásaikat. Így már nemcsak a szülők szolgálnak követendő mintaként, megtörténik az átpártolás az úgynevezett első kötődési fordulat.

A következő nagyobb változást okozó pont a gyermek életében a pubertás bevezető szakasza, amikor a gyermeki személyiség elkezd felnőtté válni, nagy érzelmi konfliktusok jellemzik az egyént. Általában a család és a közvetlen környezete felé irányul a kitörés, de a személyiség éréseinek szempontjából elengedhetetlen ezen megnyilvánulások megélése, lezajlása. Ebben az életszakaszban a gyermek keresi önmagát, a helyét az őt körülvevő atmoszférában, próbálgatja szárnyait, igyekszik leválni családjáról, feszegetni a határokat, számos szerepben kipróbálja önmagát új és ismeretlen dolgokat, felértékelődik az ismerősök, barátok szerepe, érzelmi ambivalenciája miatt befolyásolhatóvá válik. Ekkor van nagy szükség támogató családra, biztos segítő, toleráns emberekre, akik végigkísérik ezen a hosszú időszakon. Nagy felelőssége lehet a szülőnek, nevelőnek abban, hogy megfelelő visszajelzéseket, impulzusokat adjon, így a gyermekből szabadon és nyitottan bontakozhat ki a tudatosságra, spontaneitásra és intimitásra egyaránt képes, autonóm személyiség.

Elmondható, hogy a szocializáció áthatja egész életünket és felnőtt létünkre is hatást, gyakorol (Bagdy 2002).

A serdülőkor első jelei a testi változások, ezek a történések indítják el a leválás vágyát. Új és ismeretlen érzések zajlanak az egyénben, teljesen megváltozik a gondolkodása, önmagával kezd el foglalkozni. Próbálja elhelyezni, beleképzelni magát a felnőtt világba. A család szerepét felváltja a kortárs csoport, ahol mindkét nem képviselői megtalálhatóak. A serdülő megteszi az első kísérletet arra, hogy társra leljen, ezáltal mérsékelje bizonytalanságérzését.

A kortárs csoporthoz való tartozás igénye felértékelődik (megnő), e történéssel szinte egy időben megtörténik a szülők értékeinek, normáinak tagadása. Ennek magyarázata, hogy a fiatal egyenlőségen alapuló kapcsolatokra vágyik, ahol a függés nem egyoldalú. Ebben a számára jelentős közegben tanulja meg a választás fontosságát, amikor például értéket, életformát, világnézetet, pályát, társat választ (Vajda 2002).

### 3. A kollégium és a pedagógus nevelő szerepe kamaszkorban

A kollégium mint nevelési-oktatási intézmény kiemelt társadalmi szerepe, hogy biztosítsa a megfelelő lakhatási és tanulási feltételeket a köznevelési törvényben meghatározott módon és formában. Kiemelt feladata a társadalmi mobilitás biztosítása, a tanulók egész életen át tartó tanulásának megalapozása, a tehetséggondozás, a felzárkóztatás, a tanulók szociális ellátásának biztosítása.

Továbbá, hogy a megfelelő pedagógiai környezet létrehozásával, elősegíti a közösségek kialakulását, együttélését, együttműködését, demokratikus technikák megismerését (Barna 2010).

A kollégiumi nevelés célja a tanulók szocializációjának biztosítása, egészséges és kiegyensúlyozott fejlődésük, tanulásuk, pályaorientációjuk segítése, harmonikus személyiségfejlesztésük meghatározott alapelveket figyelembe véve (59/2013. (VIII. 9.) EMMI-rendelete).

A kollégium a tanulói tevékenységeket, annak céljától és jellegétől függően, egyéni és csoportos foglalkozások keretében szervezi. Külön figyelmet fordítva a valamilyen okból lemaradt tanulók tanulmányi segítésére, felzárkóztatására, amennyiben szükséges figyelembe veszi intézményünk a nemzeti és etnikai, illetve a sajátos nevelést igénylő tanulók egyéni szükségleteit (Besenyey 2010).

A középiskolai kollégiumban a pedagógusok segítik a tanulók beilleszkedését és folyamatosan végigkísérik iskolai és kollégiumi teljesítményüket. A szülők nevelő szerepét hétközben a pedagógusok veszik át, s részesévé válnak a kamaszok életének.

A pszichológiai vizsgálatok alapján elmondható, hogy a leginkább célravezető nevelési forma a nevelt szempontjából a *nyílt rugalmas* nevelés. A szeretetteljes légkör kialakítása, amelyben a határozottság és a korlátozás megfelelő aránya jellemzi a felnőttet. A pedagógus (szülő) érzelmileg támogató magatartást képvisel, reális visszajelzést ad a gyermeknek a teljesítményéről (elismeri sikereit és a kudarcainak leküzdését szorgalmazza), ezáltal elősegíti a tanulóban kompetenciáinak erősítését, önértékelését, identitásának, szabálytudó viselkedésének fejlődését (Kozéki 1975).

A pedagógus munkájának a kollégiumi nevelésben is a legfőbb motívuma a tanuló formálása. Amelyhez elengedhetetlen eszköz a személyisége, a példamutatás. Meghatározó az érték közvetítő szerepe, magas szintű önismerete, a gyermek személyiségének tudatos, mélyreható feltérképezésére, hogy elkerülhetővé váljon a felületes megismerésből fakadó stigmatizáció (Ranschburg 1998).

### 4. A kollégiumi szabadidő eltöltésének lehetőségei

A kollégium a tanulás mellett színtere a szabadidő szervezésének és hatékony eltöltésének, egyéni és csoportos szempontból egyaránt. A nevelők, csoportvezetők feladata: a kollégista tanulók szabadidejének beosztása és tartalmas eltöltésének biztosítása. A szabadidő a pedagógus kezében egyfajta eszközként is szolgál a prevenció, a terápia a fejlesztés és kompenzálás lehetőségét nyújtja. A felsorolt eszközök alkalmazásának segítségével növelhető a kollégisták műveltsége, tájékozottsága és esélyegyenlősége egyaránt (Simon 2012).

A kollégiumi közösségben végezhető szabadidős tevékenységek a következők lehetnek: szórakozás, hagyományőrzés, sport, művelődés, hobbi, tömegkommunikációs, önképző, passzív pihenést segítő elfoglaltságok.

A kollégiumi élet szervezetszégéből fakadóan befolyásoló tényezőkként hatnak: a kötelező foglalkozások, egyéni szükségletek kielégítése, társas-helyi közeg szerepe, kulturális programok, alkalmak. A közösségben végzett tevékenységek hatása kedvező a társas kapcsolatok szerveződésére, és hozzájárul a harmonikus személyiség kialakításához.

## **5. A kutatás ismertetése**

A kutatás legfontosabb célja, hogy megismerjem és ismertessem, az általam vizsgált minta alapján elemezzem, hogy milyen tényezők befolyásolják leginkább a beilleszkedést a kollégiumi életbe, melyek azok az összetevők, összefüggések, amelyeknek változtatásával, javításával, átdolgozásával, megkönnyíthető a diákok alkalmazkodási képessége az adott mikrokörnyezethez.

A vizsgálat során a kérdőíves módszert alkalmaztam. A kérdőívet a VM DASZK Szakképző Iskola kaposvári tagintézményének, a Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakképző Iskolának a 9. és 10. évfolyamos kollégista diákjai töltötték ki 2014-ben.

A megkérdezés összesen negyvenhat tanuló bevonásával történt. A kapott eredményeket táblázatok és diagrammok segítségével mutatom be.

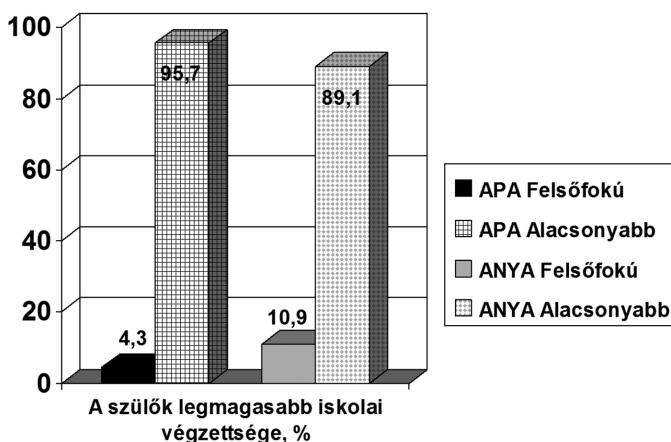
### **5.1. A vizsgálat részletes eredményei és értékelésük**

A vizsgálatba bevont és általam megkérdezett tanulók 56,5%-a fiú, 43,5%-a lány volt. A kollégiumunkban elhelyezett tanulók közel felét jelenti a vizsgálatban bevont két évfolyam. A kollégisták összlétszámának nem béli alakulása éppen fordított arányokat mutat, ám százalékos értékben közel azonos.

A vizsgálatban részt vevő tanulók 58,7%-a 9. évfolyamon, 41,3%-a 10. évfolyamon tanult a középiskolában. A vizsgált mintában szinte azonos arányban találhatok szakközépiskolai és szakiskolai tanulók.

A diákjaink 32,6%-a nagyvárosi vagy megyeszékhelyi állandó lakóhellyel rendelkezik – elsősorban a Dél-Dunántúli régióból (Somogy, Tolna és Baranya megye). Nagyobb hányaduk (67,4%) ugyanakkor vidéki (jelentős részük falusi) környezetből származik. Ezen a körülmények feltehetően jelentősen befolyásolták szocializációjukat, és közvetetten hatnak a kollégiumba – mint egy új és idegen környezetbe – való beilleszkedésükre.

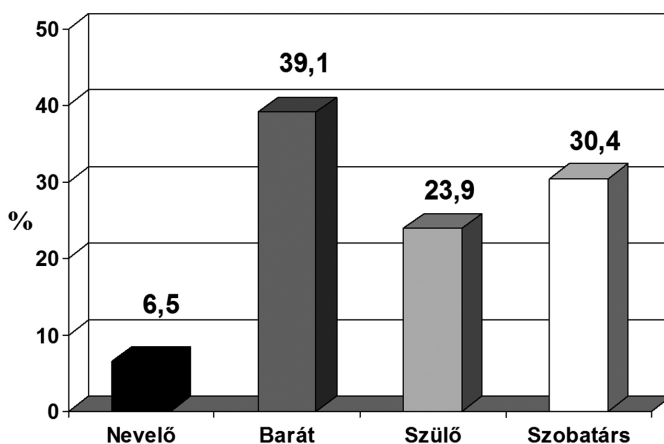
A kérdőív negyedik kérdése a szülők legmagasabb iskolai végzettségére vonatkozott (4. ábra). A kapott eredményeket az 1. ábra szemlélteti. A megkérdezett kollégista tanulók válaszai alapján megállapítható, hogy mind az édesanyák, mind az édesapák körében rendkívül alacsony a felsőfokú (főiskolai vagy egyetemi) végzettséggel rendelkezők aránya. Az apák esetében 4,3%, az anyák esetében 10,9%.



**1. ábra | A szülők legmagasabb iskolai végzettsége**

A nagymértékű különbség azzal indokolható, hogy az intézmény profiljából adódóan többségben vannak a gazdálkodó szülők gyermekei. A szülők iskolázottságának mértéke szintén hatással van a gyermek szocializációjára (Gyöngyösi 2007).

A vizsgálataim eredményei szerint a megkérdezett kollégista tanulók többsége (39,1%) barátaival, a kollégiumban, pedig szobatársaival (30,4%) beszél meg problémáit (2. ábra).



**2. ábra | A megkérdezett diákok kivel beszélnek meg leginkább problémáikat**

A baráti kapcsolatok túlnyomó részben, szintén a kollégiumon belül alakulnak ki és sok esetben a barátja egyben szobatársa is a választ adó egyénnek. Ezen eredményekkel korrelál egy nagyobb mintát felölelő kutatás, amely a középiskolai tanulók életmódját vizsgálta, kitérve a társas kapcsolataikra (Martonné és Kollár 2001a).

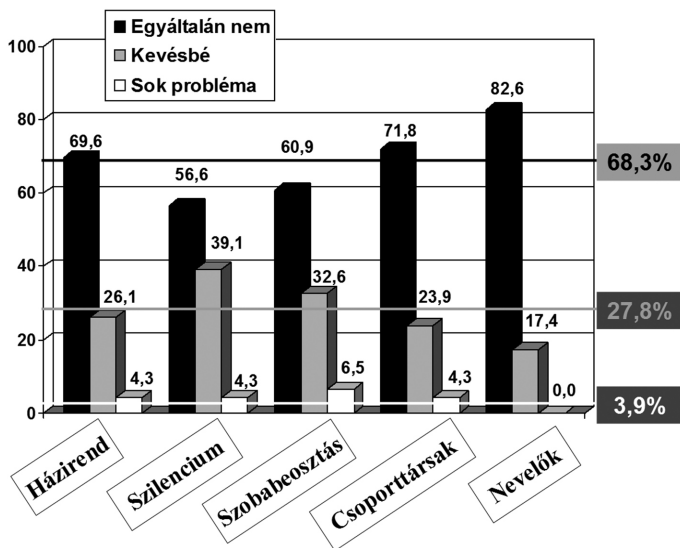
A diákok kisebb része (23,9%) fordul csak szüleihez, hogy problémáikat, a bennük felmerülő kérdéseket megbeszéljék. Megdöbbentő azonban az a tény, hogy a megkérdezett kollégista tanulók mindösszesen 6,5%-a keresi csak fel problémáival nevelőjét.

Ezen eredmények adódhatnak a kilencedik évfolyamosok körében a még kialakulatlan bizalmi háttér hiányából a csoportvezetővel szemben. A tizedik évfolyamosok körében pedig történt egy csoportvezető-váltás tanév közben, így szintén számításba kell vennünk a bizalom kialakulatlan voltát.

Ezek az eredmények egyértelműen azt igazolják, hogy ebben az életkorban mennyire fontos a kortárs csoport szerepe, véleménye és mennyire háttérbe szorul a felnőtt – a szülő és a nevelő.

A kollégiumunkban élő diákok többsége nagycsaládból származik, jelentős részüknek (95,7%) van több testvére is. A testvér szerepe, az alkalmazkodás kérdésénél befolyásoló lehet, amikor az egyénnek több társával kell egy szobán osztoznia.

A kérdőív 6. kérdésével arra kerestem választ, hogy a felsorolt tényezők – a szilencium, a házirend, a szobabeosztás, a csoporttársak és a nevelők – mennyire okoztak problémát a diákoknak a kollégiumba történő beilleszkedésük során. A megkérdezett tanulóknak lehetőségük nyílt, hogy egyéb tényezőket is felsoroljanak a kérdőív kitöltésekor (ez mindösszesen két esetben történt meg – erre a későbbiekben még utalni fogok). A kapott eredményeket a 3. ábra szemlélteti.



**3. ábra | Mi és mennyire okozott problémát kollégiumba való beilleszkedés során a megkérdezettek számára**

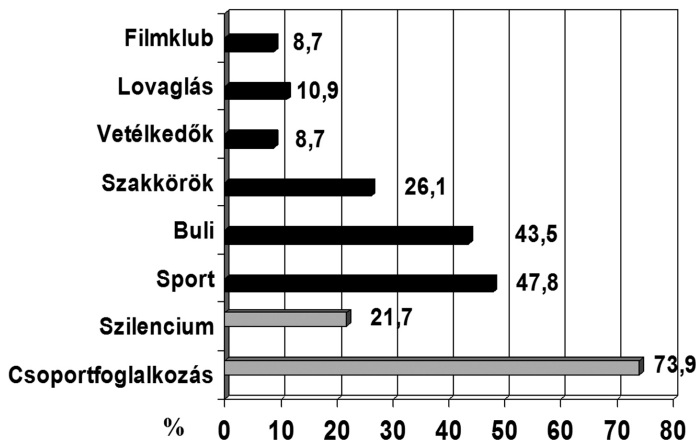
Jelentős és véleményem szerint pozitív eredmény, hogy a diákok közel 68%-ának semmilyen problémát nem okoztak a felsorolt tényezők a beilleszkedésük során, illetve egyéb más dolgot sem említettek meg a kérdőív kitöltésekor.

Ugyanakkor az sem elhanyagolható, hogy a fennmaradó közel 32%-uk számára kevesebb (27,8%), illetve több problémát (3,9%) is okozott a beilleszkedés. A felsorolt tényezők közül a megkérdezett tanulók 43,4%-ának okozott problémát a szilenciumi tanulás, ami igen magas hányad, és további kérdéseket vehet fel, mivel magas a szilenciumi csoportlétszám, kevés a nevelő, heterogén csoportokban vannak, és gyakran előfordul fegyelmetlenség.

A diákok 39,1%-ának több-kevesebb problémát jelentett az, hogy többen laknak egy szobában. 6,5%-uknak ez okozta a legtöbb gondot. Nehézségként merült fel – a megkérdezettek 30,4%-ának – a házirendhez való alkalmazkodás.

Ezen eredmények tükrében elmondható, hogy a megkérdezettek jelentős hányadának okozott problémát a társaihoz és a szabályokhoz való alkalmazkodás.

A 4. ábra azt szemlélteti, hogy a szabadon választható és a kötelező kollégiumi programok közül melyek és mennyire segítették a megkérdezett tanulók kollégiumba való beilleszkedését.



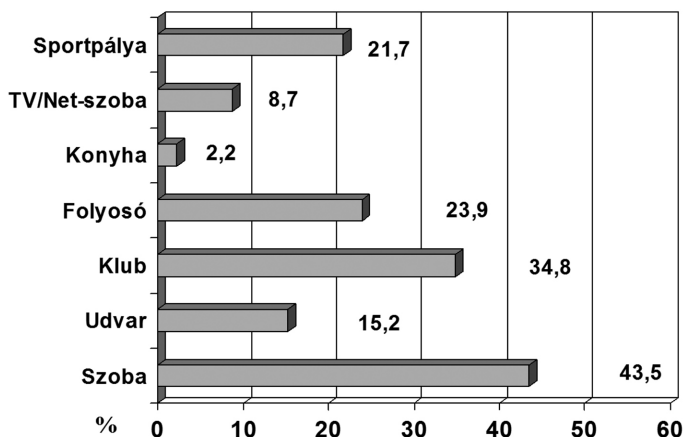
4. ábra | Milyen programok segítették a diákok kollégiumba való beilleszkedését

A szabadon választható programok közül elsősorban a szórakozás (buli) – 43,5% – és a sportprogramok – 47,8% – azok, amelyek segítették a tanulókat beilleszkedésük során. Ez a két tevékenység teljesen egybevágh a mai átlagos fiatalok érdeklődési körével és szabadidejük eltöltésének szokásaival. A tanulók jelentős része (26,1%-a) a szakköri tevékenységeket jelölte meg mint a kollégiumba való beilleszkedésük fontos segítőjét. Ennek kapcsán érdemes elgondolkozni, hogy a későbbiekben további, a diákok érdeklődését felkeltő szakkörök elindítása további segítséget nyújthatna a leendő kollégistáknak.

A kötelező, rendszeres kollégiumi programok közül a diákok 73,9%-a a csoportfoglalkozásokat, míg 21,7%-uk – meglepő módon – a szilenciumot választotta.

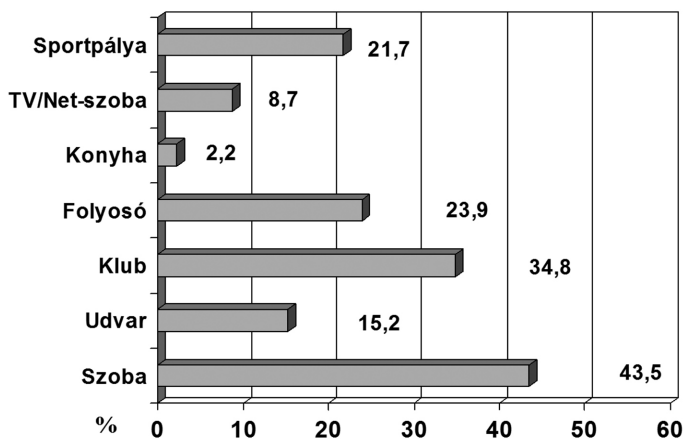
A diagrammon nem látható, de hat diák azt válaszolta, hogy nem volt szükségük beilleszkedést segítő kötelező programokra.

A következő kérdésben arra kerestem választ, hogy a tanulók hol tudnak és hol szoktak ismerkedni a kollégiumban (5. ábra). A válaszok azt mutatják, hogy erre legalkalmasabbak a lakószobák (43,5%) és a klubhelyiség (34,8%). Mindkét említett szintér a szabadidő eltöltési lehetőségek passzív és aktív központja. A klubhelyiség a szabadidő-eltöltés kulturális központja (játéklehetőségek, csocsó, biliárd, darts, sakk stb.) alkalmas felületesebb haveri kapcsolatok kialakítására, míg ezzel szemben a szoba a passzívabb szabadidő-eltöltés lehetőségét szolgálja (beszélgetés, zenehallgatás, olvasás, pihenés), maga a szféra alkalmasabb a bensőségebb baráti kapcsolatok kialakítására.



5. ábra | Az ismerkedés lehetséges helyszínei

A 6. ábrán bemutatott eredmények összecsengnek a 4. ábrán szemléltetett válaszokkal. A diákok véleménye (30, 4%) szerint a még több szórakoztató program (buli) és (26,1%) szerint sportfoglalkozás segítené számukra leginkább a kapcsolatépítést a kollégiumi közösségen belül.



6. ábra | Milyen kollégiumi programon segítik a kapcsolatteremtést a közösségen belül

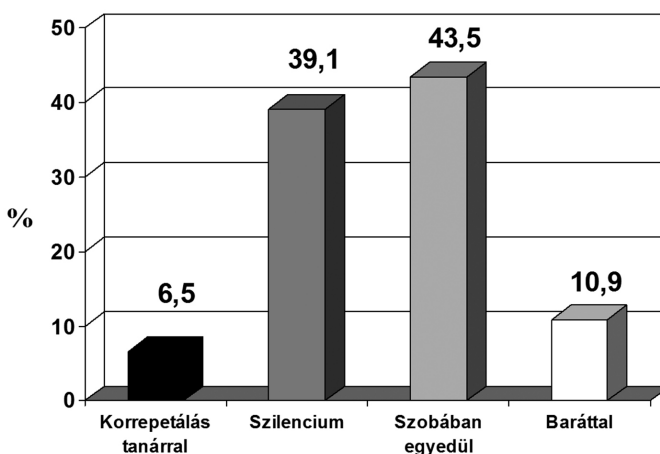
A kapott eredmények hasonló eredményeket hoztak, mint Gyöngyösi (2007) a tanulók szabadidejében tett vizsgálatai. A tanulók nyitottak bizonyulnak a kirándulások szervezésére (21,7%) és a műveltségi vetélkedőkön való részvételre (17,4%) is.

A kérdés megválaszolásánál a tanulók nem kaptak alternatívákat a programok jellegét illetően. Ebből adódóan meglepő volt számomra, hogy a diákcsereprogramot is többen írták, hiszen intézményünkben erre még nem volt gyakorlat. Amikor rákérdeztem, hogy ezt hogyan értették, az intézmény két külföldi testvériskolájában tanuló kollégista



tanulókat hozták fel példának. Ők már túllépve a kollégiumi mikrokörnyezeten nemzetközi programokban, kapcsolatépítésben is gondolkodtak. Hozzáteszem, hogy az ötlet megfontolandó a jövőre vonatkozóan, vonzóbbá tehetné az intézmény egység profilját.

Kutatásom második fontos célja a szabadidős szokások kutatása mellett a kollégisták tanulási szokásainak vizsgálata. Kérdőívemben kitértem arra, hogy hol és hogyan tudnak leghatékonyabban tanulni a kollégiumban (7. ábra)

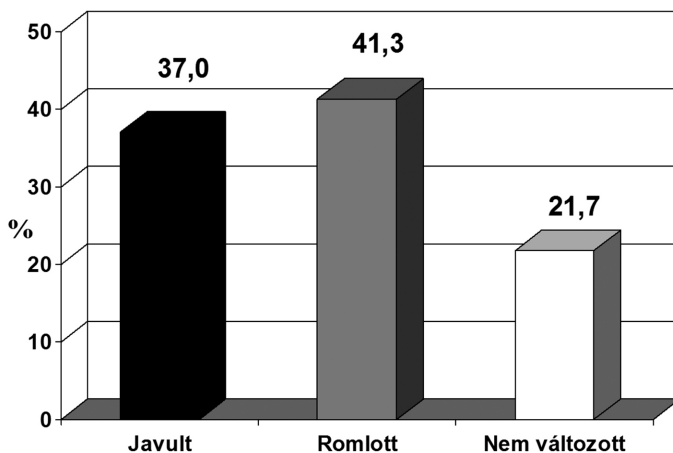


7. ábra | Hol és kivel tanulnak a diákok a kollégiumban

A diákok válaszai azt mutatják, hogy a tanulók többsége (43,5%) egyedül, a szobájában, vagy a szilenciumon (39,1%) tud legjobban felkészülni az iskolai erőpróbákra. A kapott eredmény szintén megegyezik Martonné és Kollár (2001a) vizsgálatának eredményeivel a tanulási szokásokat illetően.

Az eredmény nem volt számomra meglepő, mert a 9. osztályosoknál folyamatosan visszatérő jelenség, hogy megpróbálnak valami úton kibúvót találni a kötött szilenciumi rendre vonatkozóan. Szilenciumokra havi átlag alapján osztják be a tanulókat a csoportvezetők. Azoknál a diákoknál, akik arra panaszkodnak, hogy zavarja őket a többi gyerek, vagy csak hangosan tudnak tanulni, azoknak biztosítani szoktuk a különtermi tanulást, természetesen meghatározott feltételek teljesítése mellett, de minden alkalommal, míg tart a kedvezmény ideje számot kell adnia szóbeli beszámoló formájában az ügyeletes nevelőtanárnak az aktuális tananyag elsajátításának mértékéről. Amikor ezen feltételekkel szembesülnek, általában nem kívánnak élni a kedvezmény lehetőségével. Persze vannak pozitív kivételek is, akik ezáltal javítani tudnak tanulmányi átlagukon, és szükségük van a visszacsatolásra, tanári segítségnyújtásra.

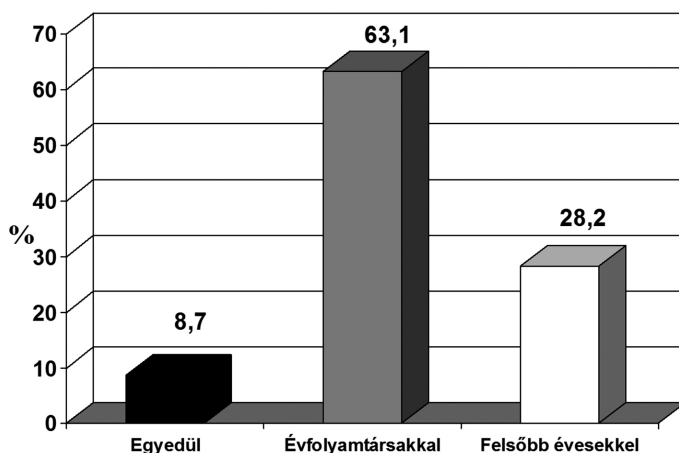
A korábbi (előző tanév végi) tanulmányi eredményeihez képest a megkérdezett kollégista tanulók 41,3%-a rontott, 37,0%-a javított. 21,7%-uk tanulmányi eredményei nem változtak (8. ábra).



8. ábra | A megkérdezett diákok tanulmányi átlagának változása

Ezek és az előző kérdésre adott válaszok is azt támasztják alá, hogy a kollégiumnak fel kell készülnie a tanulók sokszor egymásnak ellentmondó igényeire (egyedül tud/szeretne tanulni, szilenciumon szeret tanulni, tanárral tud tanulni, tanuló párral tud/szeretne tanulni stb.), mert ha ez nem így van, az azt eredményezi, hogy a diákok egy részének javul, míg másoknak romlik a tanulmányi eredménye. Azzal is magyarázható a kapott eredmény a 9. évfolyamot érintően, hogy alkalmazkodni kell az új tanárokhoz, tantárgyakhoz, elvárásokhoz, követelményekhez. Mindenkit különböző másodlagos szocializációs hatások értek az előző megszokott intézményében.

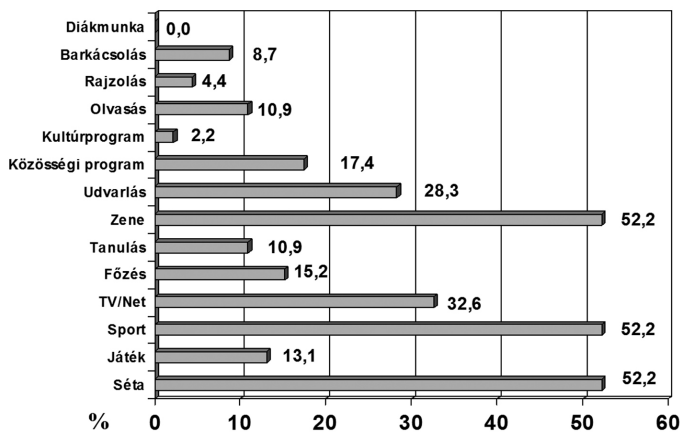
A tanulók 63,1%-a szabadidejét évfolyamtársaival, csoporttársaival tölti (9. ábra). 28,2%-uk idősebb tanulókkal – ami egy erre a korosztályra nagyon jellemző viselkedési forma –, és természetesen néhány tanuló (8,7%) szabadidejében szívesen van egyedül. Feltehetően ők érkeztek egy gyermekes családból.



9. ábra | Kivel töltik szabadidejüket a diákok

A kapott eredmények arányaiban megegyeznek (Martonné és Kollár 2001b) a tanulók szabadidejének eltöltésére irányulóan. Levonható következtetés a kortársak kiemelt szerepe, akik szabadidejüket szeretik magukban tölteni. Feltehetően ők még nem találtak barátokat, vagy nem igazán részesítik előnyben kortársaikat. Valószínűsíthető, hogy ők felnőtt korosztályban, társaságban jobban érzik magukat. Számtalan mentális probléma meghúzódhat a háttérben, ezért nagyon kell figyelni erre a csoportra, mert ők a kollégiumi közösségen belül peremhelyzetben vannak, magányosak.

A megkérdezett tanulók 52,2%-a szabadidejét sportolással, zenehallgatással, vagy a szabadban töltik (10. ábra).

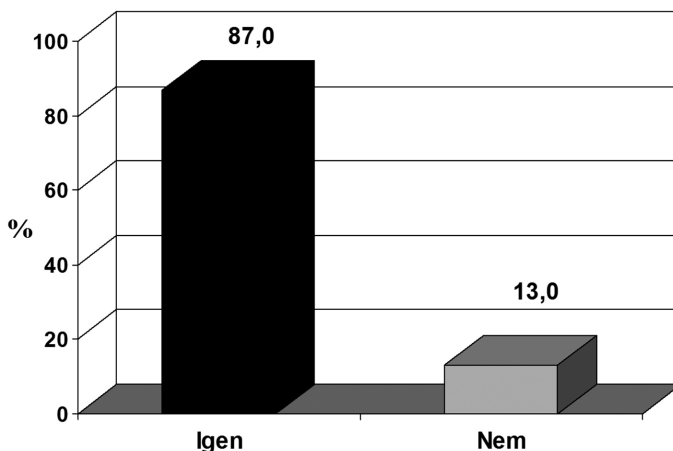


10. ábra | Mivel töltik szabadidejüket a diákok

A kollégisták jelentős százaléka, kortársaikhoz hasonlóan (32,6%) a szabadidejében TV-t néz vagy számítógépezik. Ám a hasonló korosztályi vizsgálatokhoz mérten jóval alacsonyabb a számuk, mint azon kortársaiké, akik nem kollégisták (Martonné és Kollár 2001b) (Gyöngyösi 2007). Valószínűsíthető, hogy ez adódik a helyi sajátosságokból, tárgyi feltételekből, kötöttebb napirendből, könnyen elérhető, választható szabadidős kollégiumi programokból. A következtetésemet alátámasztja a közösségi programokkal (17,4%) és a főzéssel (15,2%) eltöltött szabadidő aránya.

Majdnem ugyanennyien (28,3%) barátjukkal vagy barátnőjükkel töltik ezt az időt. Ezen adatok ugyancsak a serdülőkorú jellemzők kibontakoztatását, a párkeresést, intimitásra való igényét támasztják alá.

A kérdőív utolsó kérdésére adott válaszok alapján a megkérdezett tanulók 87%-a szeret a kollégiumban élni, elsősorban a kialakult közösség miatt, míg 13%-uk nem szívesen tartózkodik ott (11. ábra). Ezek a diákok indoklásképpen az otthon hiányát és a kötöttségeket írták, valamint a szobákban elhelyezett tanulók magas számát.



**11. ábra | A megkérdezett diákok szeretnek-e a kollégiumban élni**

Ez az eredmény akár még pozitív is lehet, de mindenesetre a 13% „nem” azt mutatja, hogy van még min változtatni, van még min javítani, tehát valóban szükségünk van az általam javaslatként elkészített, a diákok beilleszkedését segítő programra.

Úgy vélem, célszerű lenne ezt a kérdést a tanulással összekapcsolni, együtt vizsgálni a tanulmányi átlag javulását, illetve romlását, ábrázoló diagrammot (8. ábra), ahol a tanulók 43,1%-ának romlott az átlaga. A beilleszkedési problémákat leginkább- a szilenciumi rend (tanulószobában való tanulás) okozza, de a tanulók 39,1%-ának kevésbé, ám mégis problémát jelentett, így meghatározó tényezőként kell kezelni. Azt gondolom, hogy javaslatom kidolgozásának a beilleszkedés segítésében nagy szerepet kell kapnia a tanulással összefüggő szabályok átgondolásának, hatékonyabbá tételének.

## 6. Jövőbeni célok a vizsgálati eredmények tükrében

Az általam végzett vizsgálat azt igazolta, hogy a szocializációs folyamatoknak, a családi háttérnek nagy befolyása van a kollégisták beilleszkedésére, szabálytudatára, problémamegoldó képességére egyaránt. A fiatalok életében a legmeghatározóbb szerep a kortárscsoportnak jut. A serdülők életében fontos jelentősége van a szabadidő eltöltésének, lehetőség szerint a kollégium és az intézmény adta környezeti határokon belül. Életkorukból adódóan ugyanazon érdeklődési körökből választanak szabadidejük eltöltéséhez, legyen az aktív mozgásos tevékenységgel járó: sport, vetélkedők, szakkörök, kirándulás, séta, szórakozás, vagy a kikapcsolódás passzívabb formái, beszélgetés, tévé, DVD, internet, főzés, olvasás, sakk, zenehallgatás.

A vizsgálatból kitűnt, hogy a tanulók kollégiumba való beilleszkedését egyértelműen segítik a kollégiumi programok. Legyen az kötelező vagy szabadon választható projekt. A kollégiumi helyszíneket illetően nagyon fontos szerep jut a közös helyiségeknek, mint a klubszoba, hálószobák, folyosók és a sportpálya. A klubszoba lényegében a kulturális élet központja a közösségi életen belül. Ami számomra pozitívumként értékelendő, hogy a nevelőkhöz való alkalmazkodást a nagyszámú többség nem értékelte korlátozó tényezőként, ám sajnálatos módon a bizalmi kérdés még nem alakult ki a vizsgálat diákokban feléjük.

Az eredmények elemzése során, arra a következésre jutottam, hogy az újonnan érkező kollégista tanulók jelentős hányadának nehézségei vannak a házirend és az ahhoz tartozó egyéb szabályzók elfogadásával, elsajátításával, betartásával. Problémát jelent még a kollégium adottságaival befogadóképességének elosztásával kapcsolatosan, hogy átlagban 4-5 fő kerül elhelyezésre egy szobában. Ezen körülmények megszokása, szintén gátja a beilleszkedésnek.

Ami még nagyon sok diákunknak jelent problémát: a hatékony tanulási módszerek hiánya és a nem megfelelő tanulási szokások kialakítása. Ezen tényezők hiányából adódik leginkább a tanulmányi átlagok romlása. Valamint a vizsgálatból kivehető, hogy nem igazán preferálják a kötött körülmények között történő (szilenciumi) tanulást, helyette egyedül a szobában szeretnének tanulni. Ezen eredmény is korrelál a korosztálynál végzett hasonló kutatások eredményeivel, a kollégisták 97%-a egyedül tanul, általában a szobájában (Martonné és Kollár 2001b).

Úgy vélem, hogy a nevelés-oktatás szinterei és művelői nagyon sokban segíthetik a gyermeket, később felnőtté, hogy társadalmunkban eligazodjon, megtalálja és elfoglalja helyét. Mondhatni, nagy felelőssége lehet egy-egy pedagógusnak, nevelőnek, hogy milyen irányt vesz a rábízott gyermekek, diákok, hallgatók személyiségének alakulása.

Elsősorban hozzá kell segítenünk a fiatalokat, hogy felelős döntéseket tudjanak hozni életük során. A döntéseket a fiatalnak kell meghozni, annak tudatában, hogy mit nyer vagy netán veszít, emberi kapcsolatait, értékrendjét illetően.

A kollégiumokban, arra kell törekednünk, hogy rugalmasan, innovatívan kialakítsuk a legideálisabb körülményeket annak érdekében, hogy a gyermekek jelentős százaléknak megkönnyítsük a beilleszkedését. Ezáltal megalapozzuk, elősegítjük, hozzájárulunk élete, egyik legmeghatározóbb szakaszának pozitív kezdetéhez.

Egy, a témához szorosan kapcsoló idézettel zárom írásomat, amely a kollégiumi légkör kialakításánál is nagyon fontos tényező lehet: „Ha jól érezzük magunkat abban a világban, amelyben élünk, ha kis közösségeink, családjaink körében elfogadásra találunk, akkor nincs bennünk elvágyódás, hiányérzet vagy menekülési törekvés” (Bagdy 2002, 128).

## Felhasznált irodalom

- Besenyei Gábor (2010): Integrálás a nevelésben. In: *Kollégium*, 20. évf. 9–10. sz. 11 p.
- Dr. Ranschburg Jenő (1998): *Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 88–90. p.
- Dr. Bagdy Emőke (2002): *Családi szocializáció és személyiség-zavarok*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 7–20. p.
- Dr. Barna Viktor (2010): A kollégiumok szerepe a változó hazai nevelés-, oktatásügyben. In: *Kollégium*, 20. évf. 9–10. sz. 4–9. p.
- Dr. Kovácsné Dr. Bakosi Éva (2012): *A szabadidő pedagógiai kérdéseihez*. Budapest: Európai fejlesztési alap, 6–14. p.
- Dr. Simon István (2012): *Tanári létkérdések*. In: Dr. Kovácsné Dr. Bakosi Éva: *A szabadidő pedagógiai kérdéseihez*. Budapest: Európai fejlesztési alap, 18 p.
- Falus Iván (2004): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 62–67. p.
- Gyöngyösi Katalin Krisztina (2007): *Serdülőkorú fiatalok társas beilleszkedése*. In: *Új Pedagógiai Szemle*, 57. évf. 7–8. sz. 23–44. p.

- Kovács Katalin (2011): A gyermekek szabadidős tevékenységének alakulása a szabadidő függvényében. In: Iskolakultúra, 47. évf. 2–3. sz. 60–67. p.
- Kozéki Béla (2002): Motiválás és motiváció. In: Dr. Bagdy Emőke: Családi szocializációs és személyiség-zavarok. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 70–75. p.
- Martonné Tamás Márta és N. Kollár Katalin (2001a): A tanulók életmódjának kérdőíves vizsgálata. In: Iskolapszichológia 25. Budapest: Mondat Kft., 5–56. p.
- Martonné Tamás Márta és N. Kollár Katalin (2001b): Tanulási szokások és módszerek. In: Iskolapszichológia 25. Budapest: Mondat Kft., 53–64. p.
- Singer János (2011): Holisztikus pedagógia. In: Kollégium, 21. évf. 2. sz. 8–10. p.
- Vajda Zsuzsa (2002): Személyiséglélektan. Kaposvár: Dávid Kiadó, 37–42. p.
2011. évi CXCV. törvény a Nemzeti köznevelésről
- 59/2013. (VIII.9.) EMMI-rendelet a Kollégiumi nevelés országos alapprogramja